

ANTAL BALÁZS

A tétel címe: posztterresztriális irodalom

Tisztelt vizsgabizottság!

Először is azt szeretném tisztázni, hogy mit is tekintünk földönkívüli, vagy pontosabb irodalmi szakszóval posztterresztriális irodalomnak. Nem mintha ezt elmagyarázta volna a tanár úr az órán, olyankor nem megy bele az ilyen bonyolult dolgokba, az ilyen bonyolult dolgokba csak akkor szeret belemenni, amikor felettet vagy vizsgáztat belőle. Nehéz ugyanis elválasztani a földi ember Föld nevű bolygón írt szövegeitől a földi ember nem a Föld nevű bolygón írt szövegeit, nem különben a nem földi ember által, de a Földön írt szövegeket. Pláne, ha azok a földi nyelvek valamelyikén születtek. A legegyszerűbb a nem földi ember által nem a Földön írott szövegek esete. De az se mindig. Nem, vagy csak félig-meddig tartozik bele például mindaz, amit az akkuzátor-plagizáltak saját irodalmuknak mondanak, hiszen jelenleg egyetlen olyan művet sem ismerünk, amelyről teljes bizonyossággal tudható lenne, hogy e civilizáció tagjai szerezték, noha az ő irodalomtan-könyveik a legvaskosabbak az ismert univerzumban. E civilizáció ádáz szokása ugyanis más civilizációk megvádolása azzal, hogy ellopták a legjobb irodalmi műveiket, nem ritkán íróikat is. Velünk földiekkel való kapcsolatfelvételük is ilyen zavaros ügyekkel kezdődött: azt még bizonyítottan vette a galaktikus jogvédelmi hivatal, hogy a *Bűn és bűnbódés*, az *Izony* vagy épp a *Varázshegy* autentikus földi művek, hiszen kéziratok, feljegyzések, vázlatok, naplóbejegyzések tanúskodnak születésükről, de mindezt az *Odüsszeia* kapcsán nem tudtuk felmutatni, s mivel perdöntő mértékben sem Homérosz, sem Dosztojevszkij, sem Németh László, sem pedig Thomas Mann esetében nem sikerült bizonyítani, hogy őket nem rabolta el senki, sem a Föld, sem más az akkuzátor-plagizáltak bolygójáról, így e műveket kétes státuszuként tartja számon a galaktikus köztudat bizonyos rétege. Az akkuzátor-plagizáltak irodalomkönyveiben egyetlen olyan művet sem említene, amely egyértelműen bolygójukon és kultúrájukban született volna meg. Ezzel együtt azonban e könyvekben felvonul az univerzum összes kiváló szerzője és műve, legyen bármilyen nép lánya-fia bármilyen bolygón, így ha az akkuzátor-plagizáltak önálló műveket nem is tudnak felmutatni, de legalább kiváló ízlésük van. Az a különös helyzet állt elő, hogy míg irodalmuk léte tehát vitatható, az irodalomtörténeti összefoglalásaik vitathatatlanul a legnépszerűbb ismeretterjesztő munkák az univerzumban. A fordításokhoz ugyan láb-jegyzet szükségeltetik, mégis: soha ekkora tudományos bestseller még nem született, mint az akkuzátor-plagizáltak irodalomtörténete.

Egyértelműen az univerzum irodalmának része azonban mindaz, amit a Pisces bolygó költői költenek, noha a földi értelemben vett írásbeliség nincs jelen a planétán. Végtelen óeán hullámszik ezen az égitesten, ahol a piszkeszek népe él. Akik, ahogy a latin elnevezés mutatja, halak. Hangzóságot nélkülöző nyelvükön verseiket buborékokba formázva fújják ki magukból, melyek a vízben szertelebegve terjednek el. A külvilág számára csakis a vízfelszínre feljutó buborékok hozzáférhetőek, melyekbe, ha nem késlekedünk sokáig, egy-egy keskeny szívószálat óvatosan beszúrva juthatunk hozzá a tulajdonképpeni költeményhez. Már amennyiben értjük a piszkeszek különös, sok szájjalom mozgást igénylő és mégis kevés hanggal operáló nyelvét. Ezeket – mármint a felszínre bukkanó verseket – ugyan szerzőhöz már nem lehet kötni, ahhoz látni kellett volna, ki-ből távozik a buborék, de a műélvezet, hasonlóan a földi népköltészeti alkotásokhoz, így is hiánytalan lehet. Afféle sajátos értelemben vett szóbeliség az övék, ma még nehezen látható, hogy azontúl, amelyet más kultúrák jegyeznek le e szövegekből, vajon valaha is eljuthat-e e civilizáció az írásbeliség szintjéig önjogán. Költeményeiknek azonban még e keskeny hozzáférhető rétegében is találunk számunkra érdekes darabokat, így például a végtelen űrben ez az egyetlen hely, ahol bennünket, magyarokat is megemlítenek, noha a piszkeszek soha ki nem teszik az úszóikat szülőbolygójukról. Egyik leghíresebb, máig megfejtetlen értelmű darabja költészetüknek a *Halbolygó magyarországi* kezdetű vers.

A legérdekesebb és legellentmondásosabb irodalom a luzeráni civilizációban született. A luzeráni irodalom a multiverzum nagyszerűségének csodálatáról zeng. A háttartalan, rideg szépségről, a fajok, kultúrák, civilizációk iránti rajongásról. A luzeráni irodalom szemhatárát cseppet sem árnyékolja be, hogy bolygójukat minden arra járó idegen civilizáció kegyetlenül leigázta, órási pusztítást és rombolást hozott a bolygóra, s elrabolt e néptől mindent, amit lehetett. A luzeráni irodalomban e háborúkat, ha egyáltalán szóba kerülnek, derűs, régi viaskodásokként, csetepatékként emlegetik, melyek gyönyörű vereségeket, édes áldozatokat hoztak a népre. Katonai sikere eme állandóan háborút elszenvedő civilizációnak sohasem volt, ezért a militánsabb kultúrák mélyen lenézik és megvetik a luzerániakat. Költőiket azonban ez egyáltalán nem akadályozza meg abban, hogy örömdákat zengjenek az őket megvetőkről. A *Szegény kék luzer panasza*i valamint a *Mostan színes csillagrombolókról álmodom* című verseskötnyvek szerzője, Desire Costol e kultúra talán leghíresebb költője – akit persze gyakran ér a vád, hogy a túlzottnál is megengedőbb felszínes verseiben, melyekben szépséges lézárágú csodálatos bombái röpködnek játékos csavarokat írva le, mielőtt egy luzeráni nyugdíjasotthonba csapódnának, majd a nemes és csodálatra méltó megszállók mindenkit lemészárolnak, aki csak él és mozog a városban – azonban ahogy a költő írja ars poeticájában, e felszín számára mélyebb akármely mélységnél, mert a gyilkolás a gyilkos s a legyilkolt végtelen együvé tartozásáról, az élet spontán egyszerűségéről szólnak. A luzeráni irodalom nagyszerűségét mi sem mutatja jobban annál, mint hogy számtalan agresszor faj önidentitásába szervesen beépült, nemzeti büszkeségének alappillére lett, amit luzeráni költők írtak le róluk. A bumerángok bolygóközösségének egyenesen a himnusza származik egy elevenen megégetett luzeráni költőtől, aki a máglyán szavalta el azt, ily módon hagyva örökül gyilkosaira gyilkosainak dicséretét, *A luzersors, kék régen tép* sorról elhíresült verset.

Ha a legjelentősebb lírai teljesítményekről akarok beszélni, akkor egy különös civilizációról kell szólnom. A masumoidok csöndes, békés népe a maga visszafogott módján igen jelentékeny irodalmat hozott létre, amely gyakorlatilag egyetlen műnemre korlátozódik, a lírára. Hatalmas erdőségek és párás rétek borítják a bolygót, ahol ez a leginkább a földi gombákra emlékeztető nép él. Univerzumszerte leghíresebb költőjük Alexander Galóca. Az ő könyveiben olvasható a közösségi költészet, vagyis a néppel közösséget vállaló, a népért, a nép érdekeiért kiálló lánglelkű költő-típus intergalaktikus méretekben is egyik legnagyobb, legfelemelőbb verse, az *Egy kelep alatt*. Bár meglehetősen statikus a költészete, többnyire állóképekben tudósít az őt és népét körülvevő világról, de időnként a felgyorsult univerzum érzékeléséről, a sebesség felemelő örülettéről is megkapó verseket ír, mint az *Űrcsigák kereszttűjén* című költeményben. Különös, hogy bár spórákkal szaporodnak, ilyenformán egyetlen masumoid számtalan gyermek szülője, mégis, irodalmukban, így Alexander Galóca költészetében is a szülő-gyermek kapcsolat, a születés, a gyermek féltése olyan megkapóan felemelő darabokban kap teret, mint pl. a *Szétszóródás* c. opusz. De ugyanígy a szerelmi költészete is olyan páratlan sorokat rejt, mint a *Ha már az összes tápló elhagyott / A spórámban mindig bízhatok* kezdetű versben. De ő írta az egyik legkitárulkozóbb alanyi verset is a költészet történetében, mely nemcsak a halálról, vagy az e költészet fogalomrendszerére vonatkoztatott halálosságáról tudósít, hanem az igen termékenynek bizonyuló hallucinatív lírával is szoros kapcsolatot tart – ez a *Mérges nagyok*. A masumoidok költészete sajnos nem csak irodalmi értelemben, hanem fizikailag is roppant törékeny, illetve az irodalmi értékkel éppen ellentétesen sajnálatosan múlandó: gyönyörű sorakait az avarba hullott levelekre írják páratlan költőik, így a szó szoros értelmében az idővel és a már említett csigákkal fut versenyt, aki követni akarja irodalmukat.

Az avantgarde posztterai, űrdadaizmusnak is mondott trashizmus elnevezésű mozgalma a kukadoidok kultúrájából indult ki, és vált univerzum szerte felkapott, mindent behálózó kulturális jelenséggé. Meglehetősen újkeletű faj a kukadoidoké az unírvezum más népeihöz képest, hiszen gigantikus roncstelep-bolygójukon a különböző vegyi hulladékok spontán kölcsönhatásai révén keletkezett az élet. E faj egyedei csak abban hasonlítanak egymásra, hogy senki másra nem hasonlítanak: ahány egyed, mindahány egyedi kölcsönhatások következménye a szeméthalmok mélyén, ahol máig is élnek. Költészetük és a tőle elválaszthatatlan képzőművészetük – ne felejtjük, avantgarde művészetről beszélünk – is hozott anyagból dolgozik: a szemétkben talált tárgyakból, nemritkán különböző katasztrófák, történelmi kataklizmák vagy háborúk veterán űrhajóinak maradványaiból, és természetesen az azokon található feliratokból hozzák létre montázszerű technikával műalkotásaikat, melyek egyszerre kínálnak szöveges és tárgyyszerű vizuális élményt, azaz értelmi és érzéki hatást is kifejteneik. Ezek egyszerre nehezen értelmezhető zagyvaságok és – történelmi utalásaik révén – mélyértelmű üzenetek. Ugyan többen felhívják rá a figyelmet, hogy a kukadoidok értelem nélküli lények, akik mindössze ösztönszerűen görgetik és tapasztják össze a szemetet, mint holmi rovarok, ám mások meg arra hívják fel a figyelmet, hogy ennek a civilizációnak éppen ez az alkotásmód az egyetlen kommunikációs tevékenysége a világegyetem többi része felé, amely már csak ezért sem lehet véletlen. Ráadásul, a klasszikus avantgarde hagyomány újraértésének megfelelően, a szó szoros értelmében közösségi alkotásokról beszélünk, hiszen

egy-egy műalkotást egy egész boly hoz létre. Igazán ismerté a kukadoidok trashizmusát a szemétszállító űrhajók legénysége tette, akik elsőként találkoztak a műalkotásokkal, s azok egy-egy mondatát nemcsak átvették, hanem űrhajók elnevezésekor is felhasználták – sőt, ami azt illeti, megreformálták vele a kereskedelmi- és hadiflották névadási szokásait. Ezért van tehát az univerzum flottájában olyan cirkáló, amely ezt a nevet viseli: *Ej, mi a kő, tyúkanyó, kend / Csillagképnek így fejröppent? Vagy a Se naszádjá, se cirkálója / Se csillagromboló hajója / Nem vagyok senkinek, / Nem vagyok senkinek*. Na meg, hogy *Tilos az Á...!* Vannak, akik szerint a kukadoidok irodalma, művészete felbecsülhetetlen értékű kármentés, mások szerint viszont csupa szemétre való semmisség csak az egész.

Végezetül pár szót az irodalomkritikára is vesztegetni kell. A kritikusoknak mindig is túlzott tisztelete és túlértékelt szerepe volt az egyes fajok és civilizációk kulturális életében, ám rettegetté csak a multiverzum közösségében váltak. Messzebről kell kezdenem az okok megvilágítását. Az írókra legéhesebb galaktikus közösség a hangriké. E földi elnevezésnek semmi köze hozzánk, magyarokhoz, egy közismert angol szón alapszik. Ennek a különösen agresszív civilizációnak a biológiai továbbéléshez, vagy mindközönségesen az életben maradáshoz, arra a genius authorusz nevű anyagra van szüksége, amely elemi formájában csakis irodalmi munkát végző alkotókban lelhető meg. Sajnos nem csak, hogy bennük termelődik és halmozódik fel, de semmilyen módon nem is nyerhető ki belőlük. Ilyenformán a hangrik egészen egyszerűen írókat esznek. A helyzet azonban bonyolult, mert a genius authorusz termelődéséhez tehetségre és teljesítményre is szükség van. Egy olyan szerző, mint a földi XIX–XX. század fordulójának legismertebb írója, Tolsztoj, több évre elegendő authoruszt tartalmazhatna az egész fajnak, ám kisebb népek kisebb írói olykor félfogára sem elegendők egyetlen hangrinak. Mivel író nem terem minden bokrban, leszámítva persze a Föld nevű bolygó Nyíregyháza nevű városát, illetve nem is termelődik hamar újra, a hangrik sokáig voltak kénytelenek terjeszkedni a kulturálisan iskolázott civilizációk irányába, s bár háborúkat rendre megnyerték, mely után iszonyú vérengzéseket rendeztek a leigázott világok írói között, idővel elfogytak azok a civilizációk, amelyek technikailag elmaradottabbak voltak náluk, ugyanakkor rá kellett jöjjenek arra is, hogy az agresszív katonai expanzió negatív hatással van az irodalomra. Mára emiatt inkább a beszívárgást, a titkosszolgálati módszerek alkalmazását, a magányos kiemeléseket, vagy mindközönségesen az emberablást tartják üdvözlendő módszernek. Az irodalmi teljesítményre jó hatással van, ha a tollakat fortélyos félelem igazgatja. Mivel pedig ma a kémkedés iszonyú infrastruktúrát igényel, nem mindegy, kiért mozgósítják a maguk erőforrásait. Az írófigyelők többször lóttak bakot egy-egy, a helyi, olykor primitív irodalomkritikában felmagasztalt szerző személyében, testükben oly kevés genius autoruszt találtak végül, nem lévén összhangban teljesítményük és tehetségük a róluk szóló kritikákkal. A hibák kiküszöbölésére ma már inkább beépítéses, átdobásos módszerrel maguk igyekeznek megszervezni a kritikai életet, a befogadóközösség felső rétegét a legtöbb bolygón, ahol irodalmat művelnek. Egész sor irodalomprofesszor, kritikus és lapszerkesztő van ma már a hangrik zsebében – egy író számára a pozitív kritikai visszhang ilyenformán gyakran egyenlővé vált a halálos ítélettel. A multiverzum írói eleinte viccre vették a dolgot, de ma már a legsötétebb irigység pillanataiban kívánják egymásnak, hogy *írjanak jó kritikákat terólad!*